

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea” cu „Foia Interesantă” și „Plugarul Luminat” — 120 Lei pe an, 60 Lei pe 1/2 an, 30 Lei pe 1/4 de an; Pentru țărani, preoți, învățători, mici meseriași și mici negustori: „Libertatea” cu „Foia Interesantă” și „Plugarul Luminat” 90 Lei pe an, 45 Lei pe jumătate de an. — Se pot abona și deosebit: „Libertatea” singură 60 Lei pe an, 30 Lei pe jumătate de an; „Foia Interesantă” singură 30 Lei pe an, 15 Lei pe jumătate de an.

Pentru Iugoslavia și Cehoslovacia 150 Lei pe an. — Pentru America 200 Lei (1 dollar) pe an, trimiși prin cec de bancă foli la Orăștie.

Redacția în Orăștie (Trans.) | Foia pentru popor. | Director: Pr. IOAN MOȚA | Apare în fiecare Zi | Administrația în Orăștie (Trans.)

Stăpâni cu numele,

incolo — napoi, în toate.

✚ Chiar și în creșterea vitelor. —

La Cluj au avut loc două mari și mult grăitoare Expoziții: Una așazisă „Târgul de Mostre” adică expoziția (arătarea) mărfurilor de tot felul, pe care le poate da ținutul de pe coprinsul căreia s'au adunat lucrurile puse spre vederea lumii. A fost acest Târg de Mostre un bun prilej pentru industria streină a Ardealului, de a arăta ce poate. Și ea a arătat că poate mult, că are fabrici ce dau lucruri, mărfuri și mașini, de mare preț, că avem izvoare de cumpărare însemnate chiar aci în Ardealul nostru. Asta e adevărat.

Ceea-ce înseamnă ne privește pe noi și învățătura ce o scoatem noi din Expoziția de mărfuri dela Cluj, e alta: că noi Românii, poporul stăpânitor și cel mai numeros al Ardealului, — abia am fost văzuți și noi prin acea Expoziție... Aproape tot ce era acolo de văzut și de preț, era strein: unguresc, săsesc, evreesc, — iar lucruri de mână românești, de fabrici românești, — doar' ca de sămânță, rușinos de puțin...

— Urmă îndată *Expoziția de vite*, care s'a încheiat Duminică trecută cu împărțirea de premii făcută de însuși M. S. Regele (Vezi amănunte în articolul „Marile Expoziții din Cluj”).

Aci par'că am fi fost în drept a ne aștepta să vedem pe Români în fruntea premiilor, doar suntem popor agricol, plugar, care după vite și pământ trăim. Dar — nici aci nu am stat în frunte. Toate premiile cele mai mari le-au luat cultivătorii de vite streini, până și la expoziția de oi, — unde ne-am crede mai tari...

Intradevăr s'au împărțit 89 de premii, dela 1000 până la 8000 Lei, apoi medallii de aur, de argint și bronz. Dar 54 din cele 89 de premii, și anume cele mai mari, le-au luat tot streinii, cari ei au avut acolo și armăsarii cei mai frumoși, și taurii cei mai voinici, și porcii cei mai de leudă, până și oile cele mai frumoase. Românii au luat și ei 35 premii, dar din cele de — a doua și a treia mână...

Dacă am avea guverne cu mare și nefățărâie iubire pentru neamul nostru, cel ținut atâta vreme tot după ușă în acest Ardeal, — o, ce mult ar putea ei înțelege din aceste fapte!

Aceste Expoziții, în care streinii se văd în frunte de tot și Românii în coadă, ar trebui să fie pentru ei ca un strigăt uriaș, năvalnic, zguduitoare: Treziți-vă, voi conducători de țară, săriți și ajutați-vă neamul să se ridice din prăpăstia în care vi-l arată tocmai aceste expoziții! Puneți-vă pe lucru pentru a-l ridica din starea asta rușinoasă, ajutându-l în tot felul, cu toate mijloacele, cu toate puterile!

Vor auzi cel dela conducerea țării, acest glas grozav și desnădăjduit?

Din viața Partidelor.

Fiind aci toamna și apropiindu-se vremea să se deschidă de nou Parlamentul (Sfatul-Țării). Partidele politice încep a se mișca de nou, a-și încorda mușchii pentru trântea cea mare ce vor s'o înceapă, că doară-doară răstoarnă guvernul de azi, spre a-i lua locul.

Mai ales 2 Partide dau semne de pregătiri de trântă:

„Partidul Naționalist al Poporului” (al dlui Iorga, unit cu Argetolanu), care ține în flecare Duminică adunări populare în 4-5 județe, — iar dela Z'ua Crucii (27 Sept.) încolo, ține adunări regionale (pe ținuturi, cam pentru un județ ori mai multe din același ținut) și anume:

În 27 Sept. o adunare ținută la Craiova, în 28 Sept. la Ploiești, în 5 Oct. la Galați, în 12 Oct. la Cernăuți (Bucovina), în 19 Oct. la Alba-Iulia, în 26 Oct. o intrunire mare, ca pentru toată țara, la București.

Aceasta va fi ca un strigăt de plecare a guvernului.

— „Partidul Național Român” a ținut la 14 Sept. o mare adunare la Buziaș, în Bănat. Au fost de față dnii Iuliu Maniu, Dr. Alex. Vaida, Stefan C. Pop, și alții. Au vorbit dnii Sever Bocu, deputatul Lipovei, Calus Brădiceanu, Dr. Gruescu, Dr. A. Grozda, Prof. Drăgănescu dela Universitatea din Bucovina,

Lugojanu, apoi dl Vaida, senator Groșoreanu, P. Tătucu, și dl Maniu. Toți cer alungarea dela cârma țării a guvernului Brătlanu.

— Guvernul nu dă semne că ar avea gând de plecare. El se pregătește să ducă în fața Sfatului Țării numeroase legi, pe cari să le dea gata în toamna asta, și apoi Budgetul statului pe anul viitor.

Partidele de opoziție (impotrivire) cred însă, că o să-l poată răsturna.

Autonomia Căilor Ferate.

Pentru ca apoi ele să-și poată mai ușor găsi sprijinul bănesc care azi le lipsește...

Fiindcă Statul nu are mijloace de ajuns, pentru a aduce Căile ferate în deplină rânduială, și așa acestea stărnesc atâta nemulțumire în obștea cetățenească, — guvernul s'a hotărât a se pune și față de Căile Ferate, pe punctul de vedere, pe care s'a pus la celelalte întreprinderi de stat: Să-și caute ortaci colaboratori cu punga și cu capul, la ele.

Ci fiindcă, până Statul e singurul lor stăpân, nu poți avea ordinea și cruțarea dorită (pentru că așa e lumea rău năvălită, a crede că ce-i a statului e cam — al nimănui, și cu averea statului se fac mai multe risipe păcătoase, decât cu una a cetățenilor singuratici, cari cercetează mai aspru gospodăria lor), — s'a cerut de bogătașii cari ar dori să intre ca părtași la Căile Ferate, ca acestea să nu mai fie conduse de guvern, ci ele să-și aibă o *conducere deosebită a lor* (autonomie). În acest scop guvernanul e pe cale a da Căilor Ferate „autonomie”, adică a le face să-și aibă gospodăria lor și conducerea lor deosebită.

Se spune că mari bogătași din strălănătate ar intra ca părtași în acest fel, venind cu banii lor să ajute a se cumpăra vagoanele de lipsă, locomotivele (mașinile) de lipsă, și toate cele ce lipsesc azi Căilor Ferate pentru a ajunge în bună rânduială. Ei vor avea jumătate din membrii Direcțiunii conducătoare, jumătate din Controlorii și slujbașii înalți, iar jumătate vor fi oamenii de încredere ai Statului. În felul acesta Statul tot o să rămână stăpân pe Căile Ferate și

credem, că în contractul ce-l face cu acei bogătași streini, va pune aceea, că în vreme de război toți streinii au să se retragă din slujbele și chiar dela conducerea Căilor Ferate, — căci acelea atunci nu pot sta decât la îndemâna oamenilor de încredere ai țării.

Oamenii necredincioși statului și țării, gazetarii dela foile jidovești (Adevărul și soațele) cereau mai mult: ca să fie date Căile Ferate de tot streinătății. Că noi n'am fi în stare a le mai aduce în rânduială în veci. Lor așa le-ar mai fi plăcut. Asta ar fi fost însă o umilire a țării, pe care România nu o vrednicește.

Și așa, că se primește numai ortăcia cu bogătașii streini, și încă o să aducă mari îngreunări pentru țară: veți vedea numai, cum acela o să poruncească scumpirea la îndoit și întreit a plăților pentru mersul pe trenuri și pentru mărfurile trimise cu trenul. „Noi vă dăm vagoane și mașini nouă, și controlori și directori, — dar fală... se ține cu cheltuielă, — ne vor zice ei.

Dar — vom mai vedea.

Unele — altele.

„Oaspe ales” — ne cercetează.

Gazetele din București spun, că un nou „oaspe ales” ne cercetează țara: Președintele sindicatului foilor engleze, dnul Brittain, însoțit de încă doi gazetari... De formă a venit la București, — ca să ceară aci să se dea poruncă deregătorilor, să-și stea la îndemână pe unde va trece prin țară. De aci a plecat la Brăila și Galați și la Delta Dunării, — ca plimbare pe Dunăre, — apoi... trece în Basarabia, pe care se vede că vrea s'o cerceteze mai cu de-amănuntul, — el știe de ce. Și în deosebi Basarabia. O fi chemat și noul „oaspe ales” de ațătorii împotriva stăpânirii românești asupra Basarabiei, să vie să vadă câtă nemulțumire e în acea țară (toți streinii sunt împotriva, iar bleștii Moldoveni sunt năcăjiți și ei de o administrație nepricepătoare a vremilor și asmuțată de cel cu cap rusesc), și așa o să fie și dumnealor, jurnaliștii numiți (între cari, celalaltul doi bun e Dzeu de nu-s Jdanil), de părere, că în Basarabia ar trebui „schimbări” mari, că așa cum e, nu-i bine.

Procesul studentilor Moța și Vlad.

Afară de apărătorii arătați de noi în numărul trecut, ni se scrie din județul Bistrița-Năsăud, că și câteva organizații naționaliste creștine de acolo, își trimit solii lor ca apărători. la București.

„La procesul studenților Moța și Vlad, — ni se scrie — pe lângă număroșii avocați și delegați (solii) înștiințați până acum, pleacă, ca apărători și următorii:

Ion Braicu, delegatul comunelor Ragla și Budacul-român;

Aurel Eremeiu, delegat de comunele Rebra-Mare și Rebrîșoara;

Invalidul Gh. Beleuță, delegatul comunelor Bichigiu și Blașfalău.

Procesul are loc în ziua de Vineri 26 Septembrie.

— D. I. C. C. uza a scris, din prilejul acestui proces, un temeinic articol în ziarul naționalist creștin „Unirea” dela Iași, sub titlul „Procesul unei generații”, arătând că acest proces, izvorînd din mișcarea studențească, cea pornită pentru apărarea culturii naționale românești de cotropirea iudească, — nu e numai procesul tinerilor Moța și Vlad, ci Procesul rîndului întreg de tineri de azi, — cari vor să asigure Românilor un viitor mai românesc în această țară.

Marile expoziții dela Cluj.

Bunul nostru Rege, le-a încurajat mergând însuși să le vadă, ba să chiaz prezideze unele părți sărbătorești ale lor.

Marele „Târg de Mostre” organizat (pus la cale) la Cluj la începutul lunii acestela Septembrie, a fost și el cercetat de Maestatea Sa Regele, după sărberea sfințirii locului pentru monumentul lui Iancu (la 3 Sept.), — prin ce M. S. Regele a dat pildă tuturor, că trebuie să cerceteze astfel de târguri de Mostre, căci ele nu sunt atîta tîrguri, cât mal mult o mare „Expoziție”, loc de arătare a feluritelor lucruri și mărfuri, pe care ținutul care a organizat (pus la cale) expoziția, poate să le dea, ca lucru al mânilor sau al Fabricelor și a marelui negoț din acel ținut. Astfel de Expoziții de mărfuri, zise „Târg de Mostre”, arată cumpărătorilor izvoarele cele mai bune de cumpărare pentru tot ce le lipsește în viața și economia lor.

— Indată după Târgul de Mostre s'a deschis, tot în Cluj, o mare Expoziție de vite, la care au dus spre arătare vitele lor, economii și moșierii din tot ținutul Clujului: Români, Unguri și Sași.

Față de această Expoziție, Maestatea Sa Regele a arătat o și mai deosebită luare aminte! Dumineca trecută s'a dus s'o vadă, însoțit de Ministrul Agriculturii Al. Constantinescu și de cel al Cultelor Lăpădatu, și de numeroși

curteni și fruntași ai vieții economice. A mers de a văzut pe rînd caili cei frumoși ce erau expuși, apoi bovinele (boi, vaci), porcii, oile, gălțile (paserile de casă), câinii și pe urmă mașinile economice. La toate Maestatea Sa arăta deosebită luare aminte și multă pricepere pentru creșterea animalelor. La expoziția de oi și de brînzeturile făcute din laptele lor, M. S. Regele și însoșitorii au gustat din cașul firmei Desmir ce li-s'a îmbilat. Aproape 2 clasuri M, Sa Regele a umblat prin Expoziție, cercetându-o.

Fiind că după prînz urma să se împartă premiile între cei cari au fost aflați de juriul judecător, ca mai bani îngrijitorii de vite, — M. Sa Regele a mers să prezideze (conducă) însuși împărțirea premiilor.

Cei premiați erau chemați și ei veniau, împreună cu vitele lor premiate, defilînd (trecînd pe rînd) pe dinaintea comisiei conducătoare, și însuși Maestatea Sa Regele dădea cu mîna sa premiul, celui premiat, stînd și de vorbă câteva clipe cu fiecare. Li se dădeau premii în bani, în medalii de aur, de argint ori de bronz și diplome dovedind că au fost premiați.

Această dovadă de înaltă prețuire a celor ce se deprind cu îngrijirea vitelor de tot soiul, a plăcut foarte mult lumii. Premiarea a durat aproape 2 clasuri, și M. Sa a stat până în sfîrșit, până începuse a se însera, — ca să împartă tuturor premiile.

S'au împărțit de tot 89 premii în sume dela 1000—8000 Lei. Dintre acestea s'au dat 35 premii la expozanți români și 54 la expozanți streini: unguri și sași din județul Cluj.

Pentru „Casa Studenților”.

Din Șag (j. Timiș) am primit dela d. Nicolae Savii, elev la Școala Superioară de Comerț din Timișoara, suma de Lei 335. Ne scrie:

„Mănați de simțămîntul iubirii față de acel luptător ai națiunii, cari se zbat pentru curățirea, păstrarea și sporul națiunii din care fac parte, și cari sunt iubiiții studenți creștini, — trimitem și noi ajutorul nostru modest la munca grea de care s'au apucat. Le dorim spor și împlinirea idealului lor cât mai curînd. — Au dăruit:

Nicolae Savii, elev șc. sup. com., 25 Lei, Nic. Iacob, ec. 30 l., Andrei Vuiciu, ec. 20 l., Vichentie Casp, primar, 30 l., Alexandru Cîncă, ec. 15 l., Ioan Gruian, ec. 10 l., Constantin Dărăbanț, elev șc. sup. com. 5 l., Primăria comunei Șag, 200 Lei.

Am mai primit dela: Nicolae Gh. Tănăsoiu din Baia-de-Aramă Lei 40, vîd. Moisa Grecu din Rășca (j. Baia-de-Criș) 15 Lei.

Suma de azi: Lei 390.—
Suma din nr. trecut: Lei 27.629.—
De tot la „Libertatea”: Lei 28.019.—

Cum va fi Casa?

Din o veste a Comitetului de conducere a lucrărilor pentru zidirea Casei Studențești la Iași, vedem că aci se planuește zidirea unei Case destul de mari și care cere

încă multe cheltuieli și multă osteneală. Sunt încă multe greutăți de învins. Cea dintîi e: căștigarea locului pe care să se zidească casa, căci până azi acel loc lipsește. Comitetul a făcut Apel (chemare) către Români de bine, să le dăruiască un loc potrivit ori macar să le vinză. Dar pîn'acum nici dăruitorul nici vînzătorul nu s'a arătat. Despre planul casei, aflăm, că ea va avea: O sală de arme, care va purta numele celui ce a dăruit locul; o sală de Bibliotecă, cu încă 5 camere (odăi), cari vor purta numele celor ce vor dăruia câte 50 mii Lei pentru această casă, va avea un Salon de primire, în care se va afla o tablă de marmoră în care vor fi săpate numele celor ce vor dăruia câte 20.000 Lei; o Sală mare (pentru adunări) în care va fi altă tablă de marmoră, cu numele celor ce vor dăruia câte 10.000 Lei; va avea și 2 dormitoare, în care vor fi puse alte table de marmoră cu numele celor cari, nepunînd da bani, au ajutat cu carul sau cu lucrul mânilor atîta, cât ajutorul lor să fie prețuit în 5000 Lei.

Așadar planul casei e făcut așa, ca ea să fie un cămin mare și primitor, ca un monument al voinței de fer a tinerimii de azi, — și care se arate, prin scrisoare aurită de pe părțile feluritelor ei sale, cine dintre cei de azi, au dat acestei tinerimi un ajutor mai simțit, ca să-și împlinească gândul.

Cei cu hotărîre a face vre-un dar din cele înșirate mai sus, să se adreseze: Comitetului pentru zidirea Casei Studenților, Iași, str. Carol 23.

SCRISORI

— Din Pui. —

Domnule Redactor!

În comuna Pui, suntem vre-o 12 elevi de Liceu creștini, cari urmărîm și noi cu toată luarea aminte luptele studențești, a fraților nostri mai mari, și a „Ligii Apărării Naționale Creștine” din Moldova și Bucovina, și nu știm în ce chip le-am da și noi tot sufletul nostru într'ajutor, — pentru a ne pregăti viitorul mai bun, pe care el și-l dorește lor și nouă. Deocamdată inimile ne sunt cu el, iar ca mîne ne vor fi și brațele și toată ființa noastră.

Pentru azi facem și noi cât putem: ținem în ochi toate mișcările și apucăturile Jidanilor și le aducem la cunoștința de obște a poporului nostru, prin foile naționale cari stau în ajutorul acestei lupte, — pentru-ca, aflîndu-le poporul pe toate, — să fie și el sătul de nedreptatea ce se face cu el, și să fie gata a conlucra în ori-cé fel, la spulberarea acestor stări de lucruri. Că, auzi numai ce văzurăm chiar acum aci pe la noi:

În opidul Pui (cu judecătoria și Pretură și alte deregătorii), este un Jidan cu numele *Fucks Márton*, care în tot chipul arată că lui nu-i pasă de Țara-românească și de stăpînirea românească, încă dovada cea mai nouă:

În 11 Septem. fiind sărbătoarea „Tălerea Capului Sf. Ioan Botezătorul”, acest jupun, nesocotind ordinul de închiderea Crășmelor în Dumineci și sărbători, a vîndut toată ziua la beuturi, încât din Pui până la Galați (lîngă Pui), era plin drumul de oameni beți, — chiftuți de șpirit în crășma lui. — Spre seară un tiner elev de Liceu, cl. VI. Iustin Gherman, trecînd pe-acolo și

văzînd pe copilul Jidanului, l'a întrebat: Da asta ce-i mă, Martonuf? Cine vă da vouă drept să vă ba-teți așa joc de acest popor, otrăvindu-l, în zi de sărbătoare, când crășmele trebuie sa stee închise?”

Atît le-a fost destul cutezătoarelor vipere, ca să sară toată familia asupra-tinerului român și fiind ei 6, ce mirare că — l'au bătut una bună, pentru-că și-a ridicat cuvîntul pentru neamul său! Când tinerul s'a zmulș din mîinile neblezniciilor pui de Jidani, bătrînul *Fucks* a strigat, rabiât: să-l omoare, să-l taie capul, că i... *student!* (Și ei de nimenea n'au auzi frică ca de studenți! Și de ce te temi, nu te prea scapă Dzeu!). Un prăpădit de român a și ascultat de Jidan și a început a fugi după tinerul elev, ca să-l facă, poate, cum a cerut Jidanul... Nu l'a ajuns însă pe tiner, căci intrase în casa sasului Fischer, care a certat pe Românul uitat de sine, pentru că stă în ajutorul Jidanilor. Pe amărîtul ăsta de slugă a jidanilor, îl chiamă Simi Timișan. Vai de el. Sunt dați în judecată, și vom vedea Judecata ce le va face. Dar pîn'atuuci s'auzi numai gură dela ei! Că doar ei au făcut „România-Mare”, nu Români!

E de nesuferit cutezanța acestui neam veninos, față de poporul nostru cel prea plecat, prea răbdător, prea neajutorat de cel ce ar putea să-l ajutore.

— A doua. În crășma aceluiaș Jidan a intrat într'o zi un bătrînce și cumpărase o păreche de opinci din piață, l'a dus clasul rău să lase vre-o două parale și jupunului, pe beutură. Ce vorbe au fost în crășmă, ce nu, destul că Jidanul a mers la moșul, mulat de beutură, i-a luat opincile și i-a tras câteva zdravene cu opincile peste obraz! Asta ca plată că i-a călcat casa și ca semn că ce mult prețuește el pe — „golmi!” ăștia de creștini. Și amărășii nostri de creștini se lasă bătuți, și nu sar unii întru apărarea altora. Vai de capul lor. Așa vor ajunge a fi aici în Palestina, nu în România-Mare.

Dar tineretul bun al zilelor noastre, nădăjdulm că va înlătura această primejdie prin luptele ce le duce și mai ales prin cele, mult mai mari, pe cari le va mai ducă!

Pacea lumii

stă pe picioare slabe. Ea e greu tulburată în Maroco, țară africană, stăpînită de Spania, — de acea Spanie, care fusese odată stăpîna lumii, cum e azi Anglia și cum fusese pe vremuri Împărăția Romană.

Ajunsese un Rege al Spaniei să spună odată, că: „În Regatul meu soarele nici-odată nu apune și nu răsare!”... — că ori-ce lature a pămîntului îl lumina, peste tot locul vedea și țări ce se țineau de Spania...

Din marea ei mărire a fost înlăturată de Anglia, care i-a luat locul. De-atunci Spania a dat tot mai înapoi. Abia mai are puține „colonii” (țări străine supuse ei), între cari și Maroco.

Acum și locuitorii moșneni din această țară, s'au răscoalat contra stăpînirii spaniole și de câteva săptămîni se dau lupte crâncene între armatele spaniole și răsculați. Și Spaniolii au fost aproape pe toată linia — bătuți!

Acum Spania a trimis trupe de întărire. Nu se știe însă, de va mai putea răpune pe răsculați și-și va

mai putea ținea stăpânirea asupra țării.

— In China asemenea sunt fierberii sângeroase. Mare parte din uriașă țară, e în răscoală. Se bat ei între ei, pentru puterea asupra țării.

— In Rusia sunt revoluții mari în mai multe puncte ale țării. Bolșevicii au mâncat bătaie în mai multe locuri. Și focul se tot lățește.

NOUȚĂȚI

Generalul Berthelot — la noi. In curând va sosi în Ardeal de nou Generalul Berthelot, însoțit de Ministrul Mauville și de o misiune (solie) de 20 de membri, cari vin să cunoască țara și să întărească legăturile de bună înțelegere între țările surori. Sosește la 25 Sept. în Sibiu, cercetând jurul atât de românesc al aceluia oraș și Seliștea, pe care Generalul n'a putut-o uita de când a fost acolo. El vrea ca și ceilalți soți Francezi să vadă minunatul popor. — Apoi vor veni la comuna Berthelot (fostul Fărcădin) unde este Conacul și moșia cu același nume, al Generalului, unde vor petrece câteva zile, arătând acelor solii ce dar frumos i-a făcut România lui, Generalului, care i-a stat în ajutor în zilele cele mai grele ale războiului.

Harnicii Cercetași din cohorta „Vultur” din Sclău, au împlinit o nouă faptă frumoasă; au ridicat un măreț Monument pe malul Crișului, acolo unde Ungurii au omorât pe 2 preoți români, Cornel Popescu și Cornel Leucuța, și apoi i-au aruncat în apă... Vom da chipul Monumentului în Foaia Interesantă și amănunte.

Zgândăririle rusești în Basarabia și la hotarele ei, nu se mai sfârșesc. Parcă mai curând se întăresc. Ca să trezească în Basarabeni gânduri și poftă de „autonomie”, de conducere de sine, — ci-că Rușii vor să înființeze, acolo în Rusia lor, în Ucraina, pe sama Românilor ce se găsesc și acolo până spre Odesa, o „republică moldovenească autonomă” (cu conducere de sine). Cine nu vede că asta e numai o amăgire vicleană, făcătoare, prin care vreau să zică celor din Basarabia: „Vezi, noi, bunii și iubitorii de libertate ruși, cum dăm și puținilor „Moldoveni” (Români) dintre hotarele noastre, stăpânire de sine! De ce nu vă cereți și voi așa o „autonomie” ori o „republică” de capul vostru?...” Ca apoi să le tragă cu ochiul mai departe: haideți la noi, în raiul nostru bolșevic, unde nu mai este Țar, nu mai este Crai (Rege), ci tot omul e de capul lui...

Pe de altă parte mereu trimit agenți de-al lor să se furișeze pe unde pot, în țară la noi, ca să ațite poporul, mai ales în Basarabia și în Dobrogea, la nesupunere, la tulburări. Căci dacă poporul s'ar deda la tulburări, ei ar putea arăta lumii, că în țara noastră sunt stări așa de nefirești, nedrepte și nesăbuite, încât ar fi vremea ca chiar de pe acum să iatervie vecinii noștri cei iubitori de pace, ca Rușii și Bulgarii, — după ei poate și Ungurii, — ca să ne aducă ei pacea și liniștea...

Numai săptămâna trecută paza dela hotarele Basarabiei a prins vre-o 5 bărci (luntri) de cele duse cu motor, venind pe Nistru în sus și dând la țărni vre-o 20 de Ruși deochiați, cari erau trimiși să samente în țară sămânța tulburărilor.

Mișcarea e condusă de bolșevicii ruși, cari caută mereu prilej de ceartă cu noi.

Serată studențească urmată de dans, s'a dat în Deva la 6 Septembrie de Studenții din județ, în scoupl de-a aduna fondul de lipsă pentru înflințarea unui „Cămin Studențesc” pentru studenții din județ. Au dăruit din acest prilej spre frumosul scop: Primăria orașului Deva 3000 Lei, dl senator Ignatie Mircea 2000 Lei, dl Dr. Dubleșiu 500 Lei, dl Dr. P. Groza 500 Lei, Aug. Herbai, 200 Lei, Schneeweiss Herman 200 Lei, A. Helles, 160 Lei, Romul Curea 100 Lei, Rezer & Co. 100 Lei, Conziller Petrișor 100 Lei, — alții sume mai mărunte, de tot dăruit 7895 Lei. De tot s'au încasat din bilete și suprasolviri. Lei 14 mil 701, s'au cheltuit 6667'50, a rămas un venit curat de Lei 8033'50 bani.

Aducem mulțumiri tuturor dăruitorilor și sprijinitorilor în orice fel, îndeosebi dlui Subprefect V. Candrea, pentru dărnicia făcută mesel studenților în acea seară.

Apelăm în același timp la contribuția tuturor, pentru realizarea „Căminului Studenților din județul Hunedoarei”. Darurile le vom publica în foii și sumele se vor depune la banca „Decebal” în Deva.

Pt. Cercul Stud. din jud. Hunedoara:

A. Filimon,

licențiat în drept, președ.

Mare nenorocire în gara Arad. Duminică după prânz la ora 4, o groaznică nenorocire s'a întâmplat în gara Arad, în împrejurările următoare:

Petru muncitori, din serviciul căilor ferate, ducându-se să caute un vagon dela rampă, unul din ei intrând în vagon, a cătinat un butoiu pentru a vedea dacă este încărcat sau gol. Deodată o grozavă bubuitură a răsunat în partea locului, iar alți ceferiști din împrejurimi ducându-se la fața locului, au văzut lucru grozav:

Unul din muncitori, avea capul zvârlit dela trup, creeri imprăștiată pe pereți; iar alții doi, aveau grele frânturi la mâni și la picioare. Singur cel de al patrulea era mai ușor rănit și a putut povesti cele întâmplate. Ci-că butoiul care a explodat (s'a spart, sărind în laturi) era umplut cu spirit și explozia se datorește unei încărcări în nerânduială.

Cloacire de trenuri a avut loc la Galați în 15 Sept. Un tren de marfă intrând în gară, îndreptat rău, s'a izbit de vre-o 20 vagoane ce stăteau încărcate pe-o linie. Au fost omorâți doi oameni de serviciu de pe acele trenuri și 2 greu răniți.

Explozia dela Palatul Cotroceni. Duminică seara un șofer (mânător de automobile) dela Palatul Regal din Cotroceni (lângă București), umblând cu o mașină de fert zisă

„Sirius”, care se încălzește cu benzină, — din nebagare de samă a luat foc toată benzina ce o avea în căsălie și l'a stropit și pe el și a aprins și căsuța în care el lucra. La țipetele lui au alergat cei din curte și l'au aflat tăvălindu-se pe jos prin iarbă ca să stingă focul ce i ardea hainele. Au alergat pompierii (focarii) din vecini de au stins focul ce cuprinsese lăuntru căsăliei. Șoferul, Nicolae Moraru, a fost dus la spital, având arsuri grele pe trup.

Focuri de armă asupra unui tren. Trenul „Express” ce venea Luni dinspre Iași, a fost atacat cu focuri de armă pe când intra în gara Ploești. S'au tras mai multe focuri, între cari unul lovind în fereastra vagonului-restaurant, a spart-o și cu cioburile ei a rănit 2 persoane ce se aflau în acel vagon. Și un al treilea călător din alt vagon a fost rănit. Mecanicul a oprit trenul, și au început a căuta pe răufăcători, dar n'au reușit a-i afla. Nici poliția nu i-a putut descoperi după o zi și o noapte de cercetări. Se pare a fi fapta unor mișei, cari au tras focuri numai așa din plăcerea de a face rău, pușcând după oameni ce călătorese cu tren de acesta mai ales.

FIDANTARE. Se vestește, că la 14 Septembrie a. c. a avut loc în Milano fidantarea tinerului orăștian *Stefan Seiden*, econom-proprietar, cu dsoara *Bruna Tarchini*, fiica Doamnei și Dlui Cavaler Enrico Tarchini și sora Comandatorului Mario Tarchini. (136) 1-1

Cărți de teatru

In toate librăriile din România și în cele din America și din Jugoslavia, unde se vând și cărți românești, — *cereți cărțile de teatru pentru diletanți și pentru școlari*, — precum și Calendarele în-

tocmită de *Ioan Baotiu* din Lugo (str. Bisericii, 4) care vă trimite la cerere Catalog gratis. (130) 1-3

Ce fac neamurile lui Marmorosch-Blank?

Ce fac? Aceea ce poți face în mijlocul unui popor, lipsit încă în bună parte de mândria de sine, și care poartă bucuros jugul umilirii înaintea streinului, — jug cu care prea l'au deprins vremile vi-trege ce a trăit.

Și înainte de război era cam așa, dar dela război încoace, e îngrozitor ce se vede.

Înainte de război neamurile lui Marmorosch-Blank se mulțumiau să vândă șirături de ghete, nasturi, ață, unii să se facă negustori mai mari, doctori, ori banchieri-cămbă-tari, pentru a putea smulge vlaga acestei prea îngăduitoare țări. Dar dela pace încoace, neamurile lui Marmorosch au început să dea asalt Statului, să-l împănaze cât mai mult, ca cu atât mai ușor să-și poată începe „munca” de... rozătoare ale însăși vieții acestei țări.

La această dureroasă credință am ajuns în zilele trecute, când, într-o călătorie spre București, am ascultat pe doi domni, după toate semnele Români buni, cum își destănuiau năcazul lor unul atuia. Unul care vorbea, era dintre cei ce cunosc bine stările dela Căile Ferate. Iar Căile Ferate sunt una din cele mai uriașe întreprinderi ale Statului, în țăsătura cărora dacă străbate putreziciunea, — apoi să știi că are ce mânca, și statul are după ce se scărpină în ceafă!

Iacă ce spunea acel domn, întemeiat pe lucruri mari ce le știa:

Neamul acesta primejdios a început a se vîri în toate ramurile de Administrație a Statului, dar mi-se pare că mai bine au reușit până'acum la Căile Ferate. Aci

Farmacia Vlad

din Orăștie, Piața Prințul Carol (lângă Liceul A. Vlaicu), condusă azi de proprietarul însuși, Virgil Vlad, — atrage luarea aminte a onoratului public din loc și jur asupra faptului, că *s'a arangeat de nou, complet*, fiind bogat înzestrată în afară de articli de farmacie (apotecă), și cu tot felul de pansamente (de legat), cu parfumerie, articli de gumă, săpunuri fine, etc. (992) 29 - 30

KOPROL Ciocolata Purgativa

Vă puteți încredința ușor și
FĂRĂ BANI, ABSOLUT GRATUIT
(de cinste), în ce formă ideală se curăță intes-tinele (mațele), și cum
SE ÎNTĂREȘTE SĂNĂTATEA,

prin întrebuințarea KOPROL-ului, leac care este de un gust plăcut. — Primiți gratuit (în cinste), fără bani, o probă, dacă Vă trimiteți adresa la:

(129) 1-3

Laboratorul „GEA“-KRAYER, S. A. Timișoara, Nr. 36.

se văd azi vârșii mulți ingineri jidani, chiar aci în centru în București, unde găsești jidani în slujbe însemnate, ca Șefi de Secție, Șefi de Divizie.

Ajunși aci, ei își caută legături cu anumiți oameni, cu cari să se poată „înțelege” cât mai ușor!.. Cu aceștia apoi fac dese lucrări „în regie” (pe cheltuiala Căilor Ferate fără licitație!) și își fac furnituri (liferări, cărăușiri), tot fără licitație!.

Câteva pilde:

Este în București un tinichigiu (pleuar), care știindu-se pune bine cu domnilor cari aprobă furniturile (dau întărire vânzării către Căile Ferate) a ajuns în scurtă vreme adevărat „Rockefeller” al României (ca Rockefeller-ul Americii, cel cu nenumărate miliarde). Și asta numai mulțumită liftelor vîrșite și în Serviciile dela C. F. R... El are azi trei automobile, în unul umblă el (în loc să umble pe cooperiș întinzând la tinichea), în altul nevastă-sa, în al treilea slujnica când merge la cumpărări în piață!.. Azi jupânul tinichigiu, are obraz a veni la licitații alături de ingineri învățați și cu diplome câștigate cu învățătura grea, nu cu un ciocan de lemn întinzând tablă (pleu)... Așa se viră peste tot locul neamurile lui Marmorosch-Blank, și dau în lături pe muncitorii pe căile cinstite.

Alta. Aceleași neamuri de prin serviciile Căilor Ferate, având lipsă de un „Intreprinzător mare” cărui să-i dea lucrări de milioane (știți d-voastră de ce chiar lui!), — și-au făurit ei un astfel de „Maaare Intreprinzător”, dintr'un... zidar simplu italian...

Bun. De aci încolo la ori-ce licitație mai mare de zidiri pentru Căile Ferate, „Maaarele Intreprinzător”, zidarul de ieri, e acolo, și licitează peste întreprinzătorii cei cu chemare, cu pregătiri.

Acum iaca ce fac dumnealor, numai ce știm aci în București:

În toamna trecută s'a ținut o licitație pentru o zidire a Căilor Ferate în strada Fântânilor. Fiind invitați la licitație mai mulți întreprinzători, între cari și câțiva români, lucrarea a rămas pe o Casă de Intreprinderi românească, care a făcut imblământ cinstit, nu de jaf, — așa cum concurenților jidani nu le trebuiesc lucrări!

În același timp era a se da în întreprindere o altă lucrare a Căilor Ferate, în curtea gării. Ca să nu aibă și aci „norocul” de a rămânea lucrarea pe vreun întreprinzător român, care se mulțumește cu puțin, „jupunii” din serviciile în drept ale Căilor Ferate, au pofțit la licitație numai pe câțiva din cei cu cari erau înțeși... și ținând o licitație așa zicând pe sub mână, în familia neamurilor lui Marmorosch-Blank, au dat marea lucrare... zidarului italian, — prefăcut în „Maare întreprinzător”...

Apoi las' de n'a avut Statul „folos” după asta! Asămănând prețurile imblate de întreprinzătorul român dincolo, de cele imblate de „omul de casă” al jupunilor dincoace, în aceeași vreme, în aceeași toamnă, — rămâi ulmit! Devizul (socoata) lucrării începută cu 3 milioane (ca să pară „lefină” și să capete lucrarea!), a ajuns până acum în vară, la 12 milioane!.. Și Statul, proprietarul Căilor Ferate, trebuie să tacă și să plătească, căci așa-l raportează oamenii săi de încredere, jidanii pripășiți ca ingineri în Serviciile Căilor Ferate...

Iată ce „bine” aduc statului, pe ori-unde străbat în slujbele lui, neamurile lui Marmorosch-Blank.

Aflăm că d. Ministru al comunicațiilor (Căilor Ferate) auzind ceva despre minunata ispravă cu perciuni, a început o cercetare.

Nu cu peana 'n mână să mergi acolo, dle Ministru, ci cu mătușorul și să mătuși adânc, că e gros stratul stricăciunii pe unde au străbătut aceste ploșnițe primejdioase...

Din casa nici unui Român cărturar, bun patriot, să nu lipsească senzaționala carte, tradusă din franțuzetse de

Studentul ION I. MOTA:

„Protocoalele Înțelepților Slonului”

care descopăr lumii urlașul și fără păreche de vicleanul plan, după care cel mai înalt sfat al învățaților evrei dă pe glob, conduc lucrarea de robire și finere în robire economică, a tuturor popoarelor din lume, îndeosebi a celor creștine! Cefindu-o, multe lucruri pe cari azi nu le înțelegem, le înțelegi îngrozitor! A se cere la „Libertatea”, în Orăștie (Jud. Hunedoara), trimițând înainte prețul ei, 35 Lei, pentru care se expediază franco-recomandat. Cu ramburs nu se trimite.

Atelier de ferărie se dă în arândă ori se vinde.

În orașul Sebeșul-săsesc (Jud. Sibiu) e de vânzare sau de dat în arândă. Atelierul de ferărie a subscrierilor. — Împreună cu instalația stînd din 2 camere. A se adresa la:

văd. Maria Bena

133 1-1 Sebeșul-săsesc, str. V. Moș, 17

ANUNȚ

Baie de aburi și Vană din Orăștie cu începutul de la 18 Septembrie, stă la îndemâna on. public precum urmează:

Baia de vană în fiecare Joi, Vineri, Sâmbătă toată ziua și Duminică n. d. a.

Baia de aburi pentru Domni în fiecare Sâmbătă d. m.

Una baie de vană 25 Lei.

Una baie de aburi cu vestimente de baie 30 Lei. (131) 1-4

De vânzare.

3 buși și un tolcer în stare bună, mai multe buși fără fond, și diferite mărunțisuri de ale casei. Informații la: „Tipografia Românească” Deva, Str. Avram Iancu. (135) 1-1

De vânzare:

Un atelier complet de pantofărie având și mașină de cusut mână cu piciorul, pentru pantofari. — Tot aci de vânzare, un dormitor complet. A se adresa în Orăștie, strada Avram Iancu (fosta Promenadă), 15. (132) 1-1

Caut

2 învățăcei

pentru meseria de Butnar

Iosif Weiss

Butnar, Orăștie.

(137) 1-2

Prospect de emisiune.

Subsemnații, în baza hotărîrii luate la consfătuirea avută în ziua de 7 Sept. 1924, înființăm o Societate anonimă sub denumirea „Librăria Românească”, societate pe acții, cu sediul Deva, a cărei scop este comercializarea cărților și a tot felul de mărfuri de librărie, etc.

Capitalul societății l'am hotărît în sumă de Lei 800.000, (Opt sute mii Lei), iar suma definitivă se va stabili de adunarea generală de constituire.

Capitalul se va împărți în 8000 acțiuni cu nominalul de Lei 100.— și cari la dorință vor fi cumulate.

Din capitalul subscris se vor vărsa 10% la subscriere, dimpreună cu 10% cheltuieli de fondare, 20% până la adunarea generală de constituire.

Sumele, vărsate la Subprefectura județului Hunedoara, se vor censema la „Banca Comercială și Industrială din Deva”, în Cont-curent.

Termenul de semnare este până la 8 Oct. 1924, inclusiv.

Fondatorii își rezervă dreptul de a numi primul cenziliu de administrație.

Deva, la 8 Septembrie 1924.

Dr. P. Groza, Valer Candrea, Dr. Gh. Dubleșiu, deputat, fost ministru. subprefect. prefect.

Iosif Botean, Directorul liceului „Decebal” din Deva; Constantin Sporea, Direct. Școlii Normale de băieți din Deva; Ioan Moș, directorul gazetei „Libertatea” din Orăștie. — August Herbay, primar Deva; Alexandru Herlea, primar Orăștie; Teofil Tulea, primar Hunedoara. — Petru Popa, primpretor Deva; Vasile Nistor, primpretor Ibs; Iosif Popoviciu, primpretor Brad; Nicolae Turcu, primpretor Baia de Criș; Dr. Ioan Jantea, primpretor Geoagiu; Petru Damian, primpretor Orăștie, Dr. Ioan Baciu, primpretor Hunedoara; Amos Gligor, primpretor Hațeg; Ioan Galea, primpretor Pui; Dr. George Drăgan, primpretor Petroșani; — Ioan Mihai, profesor; Ioan Berghian, profesor; Mariș Drăgan, profesor, Iuliu Josan, profesor; Nicolae Dragomir, profesor; Dr. Cristofor Tarján, profesor; Elemér Mihály, profesor. — Nicolae Tănase, Petru Rîmbaș, Gheorghe Astaloa, Gheorghe Suciu, notari cercuall. — Ioan Popa, Veșel, Gh. Bucur, Vulceș, Mhai Dăneasa, Căol. — Ioan Nicula, director de birou județean, Deva. (134) 1-1

Pe nimica nu, — însă teftin, se poate cumpăra la firma

V. CORVIN & Co. ORĂȘTIE

Ștofe bărbătești, unde se fac și Costume după măsură. Ștofe pentru Dame, Giolgiuri, Cartoane, Ștofa pentru uniforme Liceului, PĂRȚII, tot felul de Ghețe, Cămăși pentru bărbați și Dame, Geamantane, Mantauă de Gumă și tot felul de articole din bransa aceasta.

Ținem numai lucruri bune, importate din străinătate, și calitate superioară. (124) 1-10

Dentist Dr. S. Seidner de consultații în ORĂȘTIE, Piața Aurel Vlaicu 7 (la etaj, deasupra prăvăliei Iosif Rob). — Plombe. — Scoatere de dinți, fără durere. — Regulare de dinți. Punere de danturi. (93) 7-10

A apărut în editura „Librăria Poporală” din Turda Nr. 1-3 din Biblioteca Românească, și conține:

„AVRAM IANCU”

Vieța și faptele lui de vitejie, pe fațetele populare, de Teodor Mureșan, prof. la Turda. Cuprinsul: Nașterea și copilăria; Anii de școală; Anii de fapte vitejești; Anii de smărăciune și darere; Sfârșitul lui Iancu; Câteva lupte povestite de el însuși; Avera lui Iancu; Un bătrân din Vidra despre Iancu; Marșul lui Iancu; Iancu și Moșii; Iancu și Ungurii; Iancu și Kossuth; Iancu și Turda; Carele Iancului; Iancu și Clujul; Mormântul lui Iancu; Armele Iancului; Până fu Iancu. — Volamul costă numai 10 Lei, plus porto postal, și se poate comanda dela:

„Librăria Poporală” din Turda

Crișmarilor dacă vă lipsește un Vin bun, să nu cumpărați din alt loc, până nu vă interesați la Firma Frații Mayer din Orăștie, unde se vinde vinul cu buși cu tot, cu prețuri reduse. (1122) 3-6

De vânzare. Un loc de casă în Str. Berului, cu o clădire pe el, din care cu puțină spese se poate construi o locuință cu 4 încăperi — eventual și local de prăvălie, apă bună în curte și grădină. Teritoriul are o mărime de 316 stăngini □, cu un preț foarte convenabil și pe lângă plată favorabilă. Informații tot în strada Berului, 14. (117) 3-3

Casă de vânzare. În ulița cojocărilor din Orăștie, e de vânzare din mână liberă casa cu Nr. 11, stînd din 4 odăi și bucătărie, grădină mare. — Informații se pot lua în Strada Bisericii nouă Nr. 2. (121) 5-3